

ÇİN HALK CUMHURİYETİ ÜLKE RAPORU

Akşehir Ticaret ve Sanayi Odası
tarafından hazırlanan Çin Halk
Cumhuriyeti Ülke Raporudur.

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	5
1. İLK BAKIŞTA ÇİN.....	6
2. GENEL BİLGİLER	7
2.1. Coğrafi Konum.....	7
2.2. Nüfus ve İşgücü Yapısı	7
2.3. Doğal Kaynaklar ve Çevre	7
3. GENEL EKONOMİK DURUM.....	8
3.1. Ekonomi Politikaları	8
3.2. Ekonomik Performans.....	8
4. ÇİN HALK CUMHURİYETİ’NİN SİYASİ GÖRÜNÜMÜ	9
5. TÜRKİYE-ÇİN SİYASİ İLİŞKİLERİ	10
6. ÜLKE EKONOMİSİ GENEL DURUM.....	12
6.1. Başlıca Ticaret Ortakları:	12
6.2. Başlıca İhracat Kalemleri	12
6.3. Başlıca İthalat Kalemleri	12
7. İKİLİ TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLER.....	12
7.1. İhracat.....	13
7.1.1. Türkiye’nin Çin’e İhracatında Başlıca Ürünler (Bin Dolar).....	14
7.1.2. Türkiye’nin Çin’e İthalatında Başlıca Ürünler	15
8. İKİ ÜLKE ARASINDAKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER	15
8.1. Anlaşmalar	16
9. TÜRKİYE-ÇİN YATIRIM İLİŞKİLERİ	16
9.1. Karşılıklı Yatırımlar	16
9.2. Ülkemizdeki Çin Yatırımları.....	17
9.3. İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar	18
10. FİRMA SORUNLARI	18
10.1. Alacak Sorunları	18
10.2. Taklit Ürünler ve Marka Tescili	18
11. İKİ ÜLKE ARASINDAKİ MÜTEAHHİTLİK İLİŞKİLERİ.....	21
12. ÇİN’E SEKTÖREL BAKIŞ.....	22

12.1.	Petrol ve Doğal Gaz.....	22
12.2.	Madencilik.....	23
12.3.	Müteahhitlik.....	23
13.	DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	24
13.1.	Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü.....	24
13.2.	Yatırımlara Sağlanan Teşvikler	25
14.	PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER	27
14.1.	Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları.....	27
14.2.	Dağıtım Kanalları	27
14.3.	Tüketici Tercihleri	28
14.4.	Reklam ve Promosyon.....	30
14.5.	Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme.....	30
14.6.	Anlaşmazlıkların Çözümü	30
14.7.	Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri	31
14.8.	Kamu İhaleleri	31
15.	YARARLI ADRESLER	32
16.	KAYNAKÇA.....	33

YÖNETİCİ ÖZETİ

- ❖ Türkiye'nin 2015 yılı itibariyle Çin'e ihracatı 2,5 milyar dolardır. İthalatımız ise 24.8 milyar dolardır.
- ❖ Türkiye'nin Çin'e ihracatının yapısı incelendiğinde, Çin ekonomisinin ihtiyaç duyduğu hammaddeler ve kimyasallar ağırlıklı bir yapının olduğu görülmektedir.
- ❖ Çin'den gerçekleştirilen ithalatın yapısı incelendiğinde, geniş bir ürün çeşitliliği ile karşılaşılmaktadır. İthalatın önemli bir bölümünü yatırım ve ara malları (3/4'ünü), geri kalanını ise tüketim malları oluşturmaktadır.
- ❖ Mermer ve doğal taş, krom cevherleri, bakır cevherleri, kurşun cevherleri, çinko cevherleri, kimyasallar Türkiye'nin Çin'e temel ihraç ürünlerini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, oto yedek parçaları, çeşitli makineler (gaz türbini, dokuma makinesi vb.) deri, yün, pamuk ve halı gibi bazı ürün gruplarının ihracatında da gelişmeler gözlemlenmektedir.
- ❖ Çin, yılda ortalama %10 oranında büyümektedir. Özellikle ülkenin doğu kıyıları hissedilir ölçüde bir gelişme göstermektedir. Ancak ekonomik büyümenin hızı istikrarlı değildir.

İLK BAKIŞTA ÇİN

Resmi Adı	: Çin Halk Cumhuriyeti
Yönetim Biçimi	: Tek Partili Komünist Cumhuriyet
Resmi Dili	: Çince
Başkenti	: Pekin
Başlıca Şehirler	: Şanghay (15,6 milyon), Pekin (13,1 milyon), Guangzhou (11 milyon), Shenzen (8,5 milyon), Dongguan (6,5 milyon), Tianjin (5,2 milyon)
Yüzölçümü	: 9.561.000km ²
Nüfusu	: 1,382 Milyar
Para Birimi	: Yuan (CNY) 1TL : 2,89 CNY

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Coğrafi Konum

Çin Asya kıtasının doğusunda yer almaktadır. Doğuda Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti; güneydoğuda Makao; güneyde Laos, Birmanya, Vietnam, Hindistan, Bhutan, Nepal; batıda Pakistan, Afganistan, Tacikistan, Kırgızistan, Kazakistan; kuzeyde Moğolistan Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu ile komşudur. Çin'in toplam kara sınırları uzunluğu 20 000 km'den fazladır.

Çin'nin doğusunda Doğu Çin Denizi ve güneydoğusunda Güney Çin Denizi yer almaktadır. Çin anakarasının toplam sahil uzunluğu 18 000 km'den fazladır.

1.2. Nüfus ve İşgücü Yapısı

2014 yılı rakamlarına göre ülke nüfusu 1,37 milyara ulaşmıştır. 21. yy ortalarına kadar nüfusun artmaya devam edeceği ve 1,6 milyar civarında dengeleneceği beklenmektedir. Uygulanan politikalar sonucunda nüfus azalarak da olsa artmaya devam etmektedir. Nüfus içerisinde yaşlıların gençlere oranı giderek artmaktadır. Nüfusun %91,6'sı Han kökenli Çinliler, %16,7'sini ise aralarında Uygurların da bulunduğu diğer azınlıklar oluşturmaktadır. Ailelerin tek çocuk sahibi olmaları teşvik edilmektedir. Yüksek nüfus, Çin için en büyük sorunlardan birisini teşkil etmenin yanı sıra, büyük bir ekonomik güç kaynağı olma niteliğindedir.

Gelecek 10 yıl içinde yaklaşık 70 milyon kişinin iş gücüne katılacağı öngörülmüştür. Bu kitlenin yarattığı baskının, yüksek büyüme oranlarını önümüzdeki dönemde de zorunlu kılacağı düşünülmektedir.

1.3. Doğal Kaynaklar ve Çevre

Çin, maden ve mineraller yönünden zengin bir ülkedir. Aralarında demir, demir alaşımlı metal cevherleri, fosfat, tungsten, molibden ve titanyumun bulunduğu yaklaşık 17 maden ve mineral türünde dünya lideri konumunda bulunmaktadır. Bu arada Çin, uzay teknolojisi ve elektronik alanında kullanılan bazı ender bulunan madenlerin de artan orandaki üretici ve ihracatçısıdır. Rusya ve Kanada'dan sonra yüzölçümü en geniş ülke olan Çin Halk Cumhuriyeti, sahip olduğu hidroelektrik güç potansiyeli ve kömür rezervleri açısından da dünya birincisidir. Ancak üretilen kömürün kalitesi düşüktür. Yer yer karşılaşılan enerji darboğazları ülke ekonomik gelişmesinin en önemli engellerinden biri olarak görülmektedir. Hali hazırda toplam enerji ihtiyacının %70'i kömürden elde edilmektedir. Çin önemli bir ham petrol ithalatçısıdır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

2.1. Ekonomi Politikaları

Çin son dönemde yabancı sermayeyi çekme konusunda çok başarılı olmuştur. 1990'ların başından itibaren gelişmekte olan ülkelere yapılan yatırımların başında Çin yer almıştır. Çin hükümeti yabancı yatırımlara ayrıcalıklı muamele yerine ülkenin bu anlamda bir doyuma ulaştığı düşüncesi ile yerli ve yabancı yatırımlara eşit muamele anlamına gelen uluslararası kabul görmüş, "Milli Muamele" ilkesini uygulamaya koymuştur. Bununla birlikte altyapının zayıf olduğu batı ve iç bölgelerde özellikle uzun vadeli projeler için bazı özel teşvikler düşünülmektedir.

Dış Ticaret Kanunu 1995'te yürürlüğe girmiştir. Dış Ticaret, yabancı sermayeli kuruluşlar istisna tutulmak üzere, ticaret planlama mekanizması ilkeleri çerçevesinde Dış Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Bakanlığı (MOFTEC) tarafından yürütülmektedir. Dış ticaret, ulusal ve bölgesel düzeyde örgütlenmiş Dış Ticaret Şirketleri (FTC) yoluyla gerçekleştirilmektedir. İhracata ilişkin zorunlu planlama kaldırılmakla birlikte bazı ürünler üzerindeki lisans uygulaması devam etmektedir. Ancak ithalatta "plan" yerli üretimi korumak ve döviz rezervini kontrol etmek amacı ile önemini sürdürmektedir.

2.2. Ekonomik Performans

Merkezi planlamadan ayrıldığı 1978 yılından bu yana Çin, yılda ortalama %10 oranında büyümektedir. Özellikle ülkenin doğu kıyıları hissedilir ölçüde bir gelişme göstermektedir. Ancak ekonomik büyümenin hızı istikrarlı değildir. Tüketim eğilimi artmakta, fiyatlar yükselmekte, yabancı yatırımlar ve şehirde kişi başına düşen gelir artmaktadır. Bazı gözlemciler Çin'in resmi olarak açıklanandan çok daha hızlı büyüdüğünü öne sürmektedir. Reform döneminde ekonomik büyüme kıyı bölgelerinde çok daha hızlı gerçekleşmiştir. 1980'li yıllar ve 1990'ların başında Guangdong eyaleti genel olarak İnci Nehri Deltası, en hızlı büyüyen bölge olmuştur.

Guangzhou'nun başkenti olduğu Guangdong Eyaleti ise fakir ve arka planda kalmış bir tarım bölgesiyken, Shenzen küçük bir balıkçı kasabası olarak bilinmektedir. Dönemin ÇHC Devlet Başkanı Deng Xiaoping'in "Açık Kapı Politikası" reformları ile bu bölgedeki sosyoekonomik koşullar bir anda değişmiştir. Çin ankarasının ticarete açılması ve Hong Kong'da maaşların yükselmesiyle, Hong Kong'taki pek çok imalatçı, ucuz işçilik, düşük arazi kirası ve işletme maliyetlerinden yararlanmak için Guangzhou ve çevresine akın etmeye başlamıştır. Böylece emek yoğun sektörlerdeki faaliyetler Çin ankarasında yapılırken yönetim, tasarım, AR-GE, kalite kontrol ve finans gibi yüksek katma değerli faaliyetler Hong Kong'da sürdürülmeye devam etmiştir. "Açık Kapı Politikası"nın etkisiyle 1980'lerde başta Shenzen olmak üzere Özel Ekonomik Bölgeler gelişmeye başlamıştır. Ekonomik yükselme, tüm bölgeye yayılmış ve Guangzhou, Shenzen, Dongguan, Shunde, Nanhai ve Zhongshan gibi yerleşim bölgelerinde hızlı bir şehirleşme süreci yaşanmıştır. 1992 yılı ile birlikte Deng Xiaoping'in bu bölgeye olan desteği daha da artmış, Çin'in iç bölgelerinden milyonlarca göçmen ve mevsimlik işçi daha iyi bir yaşam standardına sahip olmak için Guangzhou ve çevresine gelmeye başlamıştır. Lojistik üsleri, havaalanları ve metrolar bu bölgenin megapolleşmesine olumlu katkıda bulunmuştur.

Anılan bölgeden bahsedilirken “Çin ekonomisinin kalbi, atölyesi”, “ticaret merkezi”, “açık pazar”, “iş odaklı mantalite”, “güçlü üretim merkezi”, “ulaşım ve üretim altyapısı güçlü”, “makine, otomotiv, elektronik, mobilya, doğaltaş-mermer sektörleri” ifadeleri kullanılmaktadır. Özellikle Guangdong eyaleti, üretim, perakende satış, mevduat, patent başvurusu sayısı, ödenen vergi miktarı, dış ticaret, cep telefonu sayısı, internet kullanımı açısından Çin’de bir numaradır. Bu ifadeler rakamlara da yansımakta, bölgedeki şehirlerin dış ticaretleri dünyadaki birçok ülkenin dış ticaretinden fazla olmaktadır. Diğer taraftan, Dünyanın ilk 500 şirketinin % 20’sinin ofisleri ve üretim kolları Guangzhou’da bulunmaktadır. Guangzhou’nun başkenti olduğu Guangdong eyaletinde 90 bin yabancı (fabrika) yatırımı, 3 bin temsilcilik ofisi vardır. Çin’in en büyük iç ticaret ve dağıtım merkezi olarak bilinmektedir. Guangzhou ve çevresinde kozmopolit bir yapı bulunmaktadır. Orta Doğulu, Afrikalı ve Latin işadamlarının yoğunluğu dikkat çekmektedir. Guangzhou’da Çin’in diğer şehirlerine nazaran Ortadoğu ve Afrikalı işadamlarını yoğun olarak görmek ve bu işadamlarına yönelik hizmet veren otel ve restoranlara rastlamak mümkündür. Guangzhou ve Shenzen’de 9 adet Türk restoranı ve 1 adet Türk pastanesi bulunmaktadır. Guangzhou ve çevresi adeta Çin Hükümeti tarafından az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için bir ticaret merkezi olarak konumlandırılmıştır.

2014 yılındaki ekonomik performansa bakıldığında Çin’in GSYH’si 10,4 trilyon dolara ulaşmıştır. Enflasyon yüzde 1,5 seviyesinde gerçekleşirken kentsel kayıtlı işsizlik oranı yüzde 4,1’e inmiştir. Ayrıca, 13,1 milyon yeni istihdamla bu alanda rekor kırılmıştır. Dış ticaret hacmi 4 trilyon dolar seviyesini ilk kez aşmıştır. Böylece Çin, dış ticaret hacmi açısından dünyanın en büyük ülkesi olmuştur. 2015 yılında dış ticaret hacmi için yüzde 5,6 oranında artış kaydetmesi hedeflenmektedir. Diğer taraftan, hizmet sektörünün ekonomideki payı yüzde 46,1’e ulaşarak ilk kez sanayi sektörünü geride bırakmıştır.

3. ÇİN HALK CUMHURİYETİ’NİN SİYASİ GÖRÜNÜMÜ

1 Ekim 1949 tarihinde kurulan ÇHC’nin siyasi yapısı tek parti yönetimine dayanmaktadır. Çin Komünist Partisi (ÇKP) ülkenin tek siyasi hakimidir. ÇKP 1921 yılında kurulmuştur ve 86 milyonu aşkın üyesi bulunmaktadır. Parti devletle bütünleşmiş olup, devlet politikası Parti vasıtasıyla uygulanmaktadır. ÇKP’nin Genel Sekreteri aynı zamanda Devlet Başkanı’dır.

ÇHC’nin bugünkü Anayasası 1982 yılında onaylanmıştır. Anayasa’ya göre devletin merkez organları; Ulusal Halk Kongresi (UHK), ÇHC Devlet Başkanlığı, Devlet Konseyi, Merkezi Askeri Komisyon, Yüksek Mahkeme ve Başsavcılıktır.

Ulusal Halk Kongresi (Meclis) üyeleri ÇKP tarafından seçilen temsilcilerden oluşmaktadır. Genel seçim uygulaması yoktur.

Devlet Konseyi (hükümet), devlet idaresinin ve yürütme erkinin en üst organıdır. Hükümet işlerini Devlet Konseyi takip etmektedir. Devlet Konseyi 4 Başbakan Yardımcısı, 4 Konsey üyesi, 25 Bakan’dan oluşmakta ve başında Başbakan bulunmaktadır. Devlet Konseyi, idari mevzuata ilişkin

yasama işlemlerini gerçekleştirmeye yetkilidir. Ekonomiye ve diplomatik ilişkileri yönetir ve toplumsal konuları ele alır. Başbakan, Devlet Başkanı tarafından atanır ve görevinden alınır.

Ayrıca, ÇKP liderliğinde siyasi danışma ve istişarelerin yapıldığı “Çin Halkının Siyasi Danışma Konferansı” (ÇHSDK) adlı bir mekanizma da mevcuttur. Sözkonusu mekanizmanın başkanlığını Yu Zhengsheng yürütmektedir.

Devlet yönetiminin en yetkili organı ÇKP Merkez Komitesi’ne bağlı olan Politbüro Daimi Komitesi’dir. Daimi Komite, Hükümetin de üzerinde bir kurum olup, ülkeyi ilgilendiren önemli konularda son söz sahibidir. Yedi üyeden oluşan Daimi Komite’nin başkanı Devlet Başkanı Xi Jinping’dir. Başbakan da Komitenin üyeleri arasındadır. Tüm üyeleri devlet lideri olarak kabul edilmektedir.

Çin’de meclisin görevi daha çok temsilidir. Ulusal Halk Kongresi (UHK) adı verilen meclisin üyeleri halk tarafından değil, ÇKP tarafından belirlenmektedir. Üyelerin seçiminde geniş tabanlı temsiliyet gözetilmektedir. UHK yılda bir kez Mart ayında toplanmakta ve Hükümet programını ve ihtiyaca göre hazırlanan yeni yasaları onaylamaktadır. Onay işlemi UHK’nın 2987 üyesinin onayıyla neticelenmektedir.

ÇHC Devlet Başkanı Xi Jinping, 17 Mart 2013 tarihinde bu görevi üstlenmiş olup, halen Devlet Başkan Yardımcılığını Li Yuanchao, Başbakanlığı Li Keqiang, Meclis Başkanlığı görevini Zhang Dejiang, Dışişleri Bakanlığını Wang Yi yürütmektedir.

4. TÜRKİYE-ÇİN SİYASİ İLİŞKİLERİ

1971 yılında tesis edilen Türkiye-Çin diplomatik ilişkileri 1980’li yıllardan itibaren siyasi ve ekonomik alanda ilerleme kaydetmeye başlamıştır. Karşılıklı gerçekleştirilen üst düzey ziyaretlerle gelişen ikili ilişkilerimiz, 2010 yılında “stratejik işbirliği” seviyesine yükseltilmiştir ve ÇHC ile ikili ilişkilerimiz yeni bir boyut kazanmıştır.

Ülkemiz “Tek Çin” politikası çerçevesinde, Çin Halk Cumhuriyeti’ni Çin’in tek meşru temsilcisi kabul etmektedir.

11’inci Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül’ün 24-29 Haziran 2009 tarihlerinde ÇHC’ye gerçekleştirdikleri resmi ziyaret, 14 yıl aradan sonra ülkemizden Cumhurbaşkanı düzeyinde yapılan ilk ziyareti teşkil etmiştir. Ayrıca, Sayın Gül Çin tarafının daveti üzerine SUÖB’ün idari merkezi Urumçi’yi ziyaret etmiştir. 2010 yılında ise dönemin ÇHC Başbakanı Wen Jiabao ülkemizi ziyaret etmiştir. Wen’in ziyaretinin hemen ardından, Sayın Başbakanımız Dışişleri Bakanı olduğu dönemde, 28 Ekim-2 Kasım 2010 tarihlerinde ÇHC’yi ve SUÖB’ü ziyaret etmiştir. İki ülke arasındaki üst düzey ziyaretler, takip eden yıllarda da devam etmiştir. ÇHC Devlet Başkanı Xi Jinping, Devlet

Başkan Yardımcılığı döneminde, 11. Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül'ün davetine icabetle 20-22 Şubat 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakan olduğu dönemde, 8-11 Nisan 2012 tarihlerinde ÇHC'yi ziyaret etmiştir. Sözkonusu ziyaret 27 yıl aradan sonra ülkemizden ÇHC'ye Başbakan düzeyindeki ilk ziyaret olmuştur.

30-31 Ekim 2014 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin evsahipliğinde Pekin'de düzenlenen İstanbul Süreci Dördüncü Dışişleri Bakanları Konferansı'na katılan Sayın Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu, Çinli mevkidaşı Wang Yi ile görüşmüştür. İki ülke Dışişleri Bakanları çeşitli uluslararası toplantılar marjında görüşerek fikir alışverişinde bulunmayı sürdürmektedirler.

T.C. Cumhurbaşkanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan 29-30 Temmuz 2015 tarihlerinde ÇHC'ye resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. ÇHC Devlet Başkanı Xi Jinping ise 14 Kasım 2015 tarihinde G-20 Zirvesi vesilesiyle ülkemizi ziyaret etmiş ve Cumhurbaşkanımız ile ikili bir görüşme gerçekleştirmiştir. Sözkonusu ziyaret kapsamında İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu, Demiryolu İşbirliği ve gıda ticareti gibi ekonomi içerikli toplam 7 adet anlaşma imzalanmıştır.

Ekonomik ve ticari ilişkilerimiz de siyasi süreçle birlikte gelişme kaydetmektedir. İkili ticaret hacminde ilk kez 1 milyar ABD Doları'nın aşıldığı 2000 yılından bu yana kaydedilen gelişme sonucunda 2015 yılı sonunda ticaret hacmimiz 27,8 milyar ABD Doları seviyesine ulaşmıştır. Böylece Çin, ülkemizin dünya genelinde ikinci, Asya-Pasifik bölgesinde ise en büyük ticari ortağı haline gelmiştir. Dış ticaret dengesi ülkemiz aleyhinedir. Çin'e ihracatımız Çin ekonomisinin ihtiyaç duyduğu hammaddeler ve kimyasallar ağırlıklı bir yapıdadır. İthalatımızın önemli bir bölümünü yatırım malları ve ara mallar, geri kalanını ise tüketim malları oluşturmaktadır.

Çin ile ilişkilerimizin köklü ve zengin tarihine uygun olarak kültürel ilişkilerimiz de son yıllarda çeşitlenmektedir. Diplomatik ilişkilerimizin 40. yıldönümünü olan 2011 yılında Türkiye'de ve Çin'de birçok etkinlik düzenlenmiştir. Öte yandan, 2012 "Türkiye'de Çin Yılı" olarak, 2013 ise "Çin'de Türkiye Yılı" olarak kutlanmıştır. 2016 yılında, diplomatik ilişkilerimizin 45. Yılı vesilesiyle çeşitli etkinlikler düzenlenmesi planlanmaktadır.

2015 yılında Çin'den ülkemize yaklaşık 313 bin turist giriş yapmıştır. Bu rakam, 2014 yılına kıyasla %57'lik bir artışa tekabül etmektedir.

Türk Havayolu şirketinin ÇHC'ye yaptığı sefer sayısının artırılması ve uçuş ağına yeni noktalar eklenmesi, ÇHC ile ticaret ve turizm alanındaki ilişkilerin gelişmesine olduğu kadar, halklar arasındaki etkileşimin artmasına da katkıda bulunacaktır. Halihazırda, THY tarafından Çin'e 34 sefer (Pekin 7, Şanhay 7, Guanco 7, Hong Kong 6 ve Taipei 7) gerçekleştirilmektedir.

Ülkemizin Çin Halk Cumhuriyeti'nde Şanhay, Hong Kong ve Guanco şehirlerinde; ÇHC'nin ise İstanbul ve İzmir'de Başkonsolosluğu bulunmaktadır

5. ÜLKE EKONOMİSİ GENEL DURUM

GSYİH (trilyon ABD\$)	10,36	Enflasyon Oranı (%)	2
Reel GSYİH Büyüme Oranı (%)	7,4	İşsizlik Oranı (%)	4,09
Nüfus (milyar)	1,36	İhracat (fob-trilyon ABD\$)	2,34
Nüfus Artış Hızı (%)	0,52	İthalat (fob-trilyon ABD\$)	1,96
Kişi Başına GSYİH (ABD\$)	7.400	Türk Sermayeli Firma Sayısı	37

- 5.1. **Başlıca Ticaret Ortakları:** ABD, Hong Kong, Güney Kore, Japonya, Tayvan, Almanya
5.2. **Başlıca İhracat Kalemleri:** Elektrikli makine ve cihazlar, kazanlar, mobilyalar, tekstil
5.3. **Başlıca İthalat Kalemleri:** Elektrikli makine ve cihazlar, mineral yağ ve yakıtlar, kazanlar, metal cevheri

6. İKİLİ TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLER

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2011	2,46	21,69	24,16	-19,22
2012	2,83	21,29	24,13	-18,46
2013	3,6	24,68	28,29	-21,08
2014	2,86	24,92	27,78	-22,05
2015	2,41	24,86	27,27	-22,45

Başlıca İhraç Ürünlerimiz: Mermer ve traverten, krom, bakır, anorganik kimyasal bileşikler

Başlıca İthal Ürünlerimiz: Telsiz telefon cihazları, otomatik bilgi işlem makineleri, televizyon kamerası, ses-görüntü cihazları

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), Almanya ve Rusya'dan sonra dünyada üçüncü Uzak Doğu'da ise en büyük ticari ortağımız durumundadır.

1.8 trilyon ABD Doları ithalat potansiyeline sahip olan ve kısmen iç tüketime dayalı büyüme sürecine geçmeye çalışan ÇHC'ye ihracatımızın tatmin edici bir düzeye çıkarılmasını teminen, ticareti geliştirici ahdi altyapısının tesisine, gümrükler ve standartlar alanında etkin bir işbirliğinin

geliştirilmesine, ÇHC’de milli katılım sağlanan fuar sayısının artırılmasına her bir eyalet için çalışma yapılarak ülkemizden ticaret heyeti ziyaretleri düzenlenmesine gayret gösterilmektedir.

Türkiye-ÇHC 16. Dönem Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı 27 Eylül 2009 tarihinde Pekin’de düzenlenmiştir.

1992 yılında kurulan Türkiye-ÇHC İş Konseyi bu süre zarfı içinde yılda ortalama 15 etkinlik gerçekleştirerek en yoğun İş Konseyleri arasında yerini almıştır. Son İş Konseyi toplantısı, Sayın Cumhurbaşkanımızın 29-30 Temmuz 2015 tarihlerinde ÇHC’ye gerçekleştirdikleri resmi ziyaret kapsamında Devlet Başkanı Xi Jinping’in katılımlarıyla Pekin’de düzenlenmiştir.

ÇHC’nin ülkemize 2002-2014 döneminde yaptığı doğrudan yatırım miktarı 700 milyon ABD Doları düzeyindedir. Ancak, Çin tarafı, 2014 yılı itibarıyla ülkemizdeki ÇHC yatırımlarının 1,7 milyar ABD Dolarına ulaştığını dile getirmektedir. (Yatırım rakamlarındaki farklılık, Çin’in 3. ülkelerdeki şirket ve iştiraklerince yapılan yatırımları da toplam yatırım meblağına ilave etmesinden kaynaklanmaktadır)

Türkiye’de 31.12.2013 tarihi itibarıyla 540 adet ÇHC sermayeli şirket kayıtlıdır (büyük çoğunluğu toptan ve perakende ticaret sektöründe); ÇHC menşeli 23 adet de irtibat bürosu mevcuttur. Ekonomi Bakanlığı’nın verilerine göre son 7 yılda (2007-2014 Mart) Çin sermayeli şirketler için 20 adet teşvik belgesi düzenlenmiştir. Söz konusu belgelerde öngörülen yatırım tutarı yaklaşık 93 milyon TL seviyesindedir.

Ekonomi Bakanlığından alınan bilgiye göre, ÇHC’de faaliyet gösteren 37 adet yatırımcı Türk firmasının toplam yatırım tutarı 396,3 milyon ABD doları değerindedir. Ayrıca, dünyada alanında ön sıralarda yer alan Çin ve Türk inşaat sektörleri üçüncü ülkelerde de işbirliğine başlamıştır.

G20 Liderler Zirvesi vesilesiyle 14 Kasım 2015 tarihinde ülkemizle ÇHC arasında imzalanan “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu ile Orta Koridor Girişiminin Uyumlaştırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası” çerçevesinde iki ülke arasında başta ulaştırma ve ticaret olmak üzere birçok alanda gerek ikili gerekse bölgesel işbirliklerinin geliştirilmesi öngörülmektedir.

2014’te 199.746 ÇHC vatandaşı ülkemize gelmiştir. Bu rakam potansiyelin altında kalmakla birlikte, 2009’dan bu yana düzenli bir artış eğilimi mevcuttur. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre Çinlilerin ülkemize gelen toplam yabancılar içindeki payı 2014’te yüzde 0.54’tür. 2015 yılının ilk 11 ayında ülkemizi ziyaret eden Çinli turist sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre %62 oranında artarak 300 bini aşmıştır.

7.1. İhracat

Türkiye’nin Çin’e ihracatı yıllar itibarıyla artış göstermekle birlikte, gerek Çin’in ithalat potansiyeli gerek Türkiye’nin üretim ve ihracat kapasitesi dikkate alındığında yeterli görülmemektedir. 2002 yılında sadece 268 milyon Amerikan doları olan Türkiye’nin Çin’e ihracatı, 2007 yılında 1,04 milyar Amerikan dolarına, 2013 yılında ise 3,60 milyar Amerikan dolarına yükselmiştir.

İki trilyon Amerikan dolarına yaklaşan ithalat potansiyeline sahip olan ve iç tüketime dayalı

büyüme sürecine geçmeye çalışan Çin'e yönelik Türkiye'nin ihracatının yeterli bir seviyeye ulaşamamasının temel nedenleri olarak, bu ülkedeki tüketim eğilimleri ile pazar farklılığı, Çin pazarının “kendine özgü” yapısı, bölge içi (Güneydoğu Asya ve Pasifik) ticaretin çok güçlü olması, Çin'in önemli küresel ticaret ülkeleri ve blokları tarafından çevrelenmesi, Türkiye ile Çin arasında özel ticaret anlaşmalarının bulunmaması ve karşılıklı yatırım ilişkilerinin yeterince gelişmemiş olması ve ihracatçılarımızın Çin ve Asya-Pasifik bölgesine yönelik sistematik çalışmalar yürütmemesi gösterilebilir.

Türkiye'nin Çin'e ihracatının yapısı incelediğinde, Çin ekonomisinin ihtiyaç duyduğu hammaddeler ve kimyasallar ağırlıklı bir yapının olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, mermer ve doğal taş, krom cevherleri, bakır cevherleri, kurşun cevherleri, çinko cevherleri, kimyasallar Türkiye'nin Çin'e temel ihraç ürünlerini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, oto yedek parçaları, çeşitli makineler (gaz türbini, dokuma makinesi vb.) deri, yün, pamuk ve halı gibi bazı ürün gruplarının ihracatında da gelişmeler gözlemlenmektedir.

7.1.1. Türkiye'nin Çin'e İhracatında Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2013	2014	2015
2515	MERMER VE TRAVERTEN, EKOSİN, SU MERMERİ, KİREÇLİ TAŞLAR	977,2	825,0	726,0
2840	BORATLAR; PEROKSİBORATLAR (PERBORATLAR)	224,8	218,5	197,7
2610	KROM CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	422,6	273,1	186,0
2607	KURŞUN CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	154,3	97,7	117,3
2616	KIYMETLİ METAL CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	184,1	134,7	114,7
2603	BAKIR CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	405,7	215,8	111,2
2528	TABİİ BORATLAR VE BUNLARIN KONSANTRELERİ	109,5	117,4	108,3
5501	SENTETİK FİLAMANT DEMETLERİ	30,9	6,0	35,0
5101	YÜN VE YAPAĞI (KARDESİZ/TARANMAMIŞ)	24,8	34,4	28,4
8403	MERKEZİ ISITMA KAZANLARI (84.02 POZİSYONUNDAKİLER HARİÇ)	27,7	37,2	28,2
5702	DOKUNMUŞ HALILAR VE DOKUMAYA ELVERİŞLİ MADDELERDEN DİĞER YER KAPLAMALARI	44,7	49,5	27,2
2810	BOR OKSİTLERİ, BORİK ASİTLER	55,3	44,2	26,3
9018	TIPTA, CERRAHİDE, DIŞÇILIKTA VE VETERİNERLİKTE KULLANILAN ALET VE CİHAZLAR	13,9	19,6	25,7
3202	DEBAGATTE KULLANILAN SENTETİK ORGANİK VE ANORGANİK MADDELER VE MÜSTAHZARLAR	23,7	23,1	24,8

7.1.2. Türkiye'nin Çin'e İthalatında Başlıca Ürünler

GTİP	ÜRÜNLER	2013	2014	2015
8517	TELEFON CİHAZLARI, SES, GÖRÜNTÜ VEYA DİĞER BİLGİLERİ ALMAYA VEYA VERMEYE MAHSUS DİĞER CİHAZLAR	2.440,8	2.636,4	2.959,0
8471	OTOMATİK BİLGİ İŞLEM MAK. BUNLARA AİT BİRİMLER; MANYETİK VEYA OPTİK OKUYUCULAR, VERİLERİ KODA DÖNÜŞT	1.819,4	1.802,0	1.394,1
7207	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTE YARI MAMULLER	0,2	72,1	510,9
8529	SADECE VEYA ESAS İTİBARIYLA 85.25 İLA 85.28 POZİSYONLARINDA YER ALAN CİHAZLARA MAHSUS AKSAM VE PARÇA	770,3	561,8	464,7
5402	SENTETİK FİLAMANT İPLİKLERİ (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ) (PERAKENDE OLARAK SATILACAK HALE GETİRİLMEMİŞ)	447,1	465,0	450,8
9405	DİĞER AYDINLATMA CİHAZLARI, IŞIKLI PANOLAR, IŞIKLI TABELALARI VE BENZER EŞYA VE BU EŞYANIN AKSAM VE	354,0	427,2	391,3
8708	KARAYOLU TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇA VE AKSESUARLAR	283,9	317,9	373,6
8541	DİYODLAR, TRANSİSTÖRLER VB YARI İLETKEN TERTİBAT; IŞIK YAYAN DİYODLAR; MONTE EDİLMİŞ PIEZO ELEKTRİK	74,2	132,7	362,0
8504	ELEKTRİK TRANSFORMATÖRLERİ, STATİK KONVERTÖRLER (ÖRNEĞİN; REDRESÖRLER) VE ENDÜKTÖRLER	287,1	318,1	310,0
9503	ÜÇ TEKERLEKLİ BİSİKLETLER, SKUTERLER, OYUNCAK BEBEKLER, DİĞER OYUNCAKLAR, KÜÇÜLTÜLMÜŞ MODELLER, BİLM	343,1	351,1	304,5
8414	HAVA VEYA VAKUM POMPALARI, HAVA VEYA DİĞER GAZ KOMPRESÖRLERİ, FANLAR, ASPIRATÖRÜ OLAN HAVALANDIRMAYA	349,2	278,2	278,0

7. İKİ ÜLKE ARASINDAKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki ticari ilişkiler, 16 Temmuz 1974 tarihinde Pekin'de imzalanan Ticaret Anlaşması çerçevesinde yürütülmektedir. Söz konusu Anlaşmanın 6. Maddesi uyarınca, her yıl toplanması öngörülen Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti Karma Ticaret Komitesi, 1978 ve 1981 yıllarında olmak üzere iki kez toplanmıştır. Adı geçen Komite, 19 Aralık 1981 tarihinde Pekin'de imzalanan Ekonomik, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması çerçevesinde kurulan Karma Ekonomik Komite ile birleştirilmiş ve Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti Karma Ekonomik ve Ticari Komitesi adını almıştır.

Türk tarafı KEK Eşbaşkanlığı Ekonomi Bakanımız Sayın Zafer Çağlayan, Çin tarafı eşbaşkanlığı ise Ticaret Bakanı Chen Deming tarafından yürütülmektedir.

Türkiye-Çin 16. Dönem Karma Ekonomik Komisyon (KEK) Toplantısı 26-27 Eylül 2009 tarihlerinde Pekin'de gerçekleştirilmiştir. KEK Toplantısı ile eş zamanlı olarak Şangay'da İş Konseyi toplantısı gerçekleştirilmiştir.

8.1. Anlaşmalar

Adı	İmza Tarihi	RG Tarih ve No'su
Ticaret Anlaşması	16.07.1974	08.01.1975-15112
Ekonomik, Sınal ve Teknik İşbirliği Anlaşması	19.12.1981	16.02.1982-17607
Yatırımların Karşılıklı Teviki ve Korunması Anlaşması	13.11.1990	01.05.1994-21921
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	23.05.1995	30.12.1995-22863
OTM ile MOFTEC Arasında Ticari İrtişare Mekanizması Kurulması Hakkında Mutabakat Zaptı	12.03.1999	12.09.2001-24521
Hayvan Sağlığı ve Karantina Anlaşması	24.01.2006	22.05.2009-27235
Türkiye-Çin 16. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	27.09.2009	
Altyapı, Mütcaahhitlik ve Teknik Müşavirlik Protokolü	27.09.2009	
Dış Ticaret Müsteşarlığı İthalat Genel Müdürlüğü ile ÇHC İthalat-İhracat Ticaret Bürosu Arasında İşbirliği Sağlanmasına Yönelik Protokol	16.04.2010	
Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasında İkili Ticari ve Ekonomik İşbirliğinin Genişletilmesi ve Derinleştirilmesine İlişkin Çerçeve Anlaşması	27.09.2009 (parafe) 8.10.2010 (imza)	Uygun Bulma Kanunu 26.01.2012 28185
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Üçüncü Ülkelerde Altyapı İnşaatı ve Teknik Müşavirlik Alanlarında İşbirliğinin Artırılmasına İlişkin Mutabakat Zaptı	8.10.2010	
Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Arasında İkili Ticari ve Ekonomik İşbirliği Orta ve Uzun Dönem Kalkınma Planı İçin Ortak Araştırma Bağlılımasına Yönelik Mutabakat Zaptı	8.10.2010	
Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Arasında Yeni İpek yolu Bağlantısı Ortak Çalışma Grubu Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı	8.10.2010	
T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı ile Çin Kalkınma Bankası Arasında Mali İşbirliği Çerçeve Anlaşması	21.02.2012	T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı ile Çin Kalkınma Bankası Arasında Mali İşbirliği Çerçeve Anlaşması
Türkiye Cumhuriyeti Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Çin Halk Cumhuriyeti Kalite Kontrolü, Denetim ve Karantina Genel İdaresi Arasında Türkiye'den Çin'e Gönderilen Tütünün Birlikte Sağlığı Şartları Konusunda Protokol	21.02.2012	Türkiye Cumhuriyeti Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Çin Halk Cumhuriyeti Kalite Kontrolü, Denetim ve Karantina Genel İdaresi Arasında Türkiye'den Çin'e Gönderilen Tütünün Birlikte Sağlığı Şartları Konusunda Protokol
BDDK ile Çin Bankacılık Düzenleme Komisyonu Arasında Sınır Ötesi Krizlere Müdahalede Bankacılık İşbirliği Protokolü	21.02.2012	BDDK ile Çin Bankacılık Düzenleme Komisyonu Arasında Sınır Ötesi Krizlere Müdahalede Bankacılık İşbirliği Protokolü

8. TÜRKİYE-ÇİN YATIRIM İLİŞKİLERİ

8.1. Karşılıklı Yatırımlar

Ülkesine büyük bir miktarda yabancı sermaye çeken ve ayrıca büyük bir sermaye ihraç potansiyeli bulunan Çin ile ortak yatırımlar şeklinde işbirliğine gidilmesinin özellikle dış ticaret açığının dengelenebilmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Ancak bugüne kadar yapılan tüm tanıtım faaliyetlerine rağmen istenen seviyede Çin yatırımının ülkemize çekilebilmesi mümkün olamamıştır.

Çin'in yurtdışı yatırımları da ülke yönetiminin siyasi güdümüyle hareket etmektedir. Dolayısıyla Türkiye ve Çin arasındaki özellikle son yıllardaki karşılıklı temaslarla geliştirilen olumlu siyasi zemin bu tabloda önemli rol oynamaktadır. Bu noktada Çin tarafına ülkemizin AB ile gümrük birliğimiz, lojistik ve diğer avantajlarımızı da dikkate alarak, ülkemize sadece mal satışı, müteahhitlik hizmetleri alanında değil, istihdam ve yeni teknoloji transferi sağlayacak doğrudan yatırımlarla da girmeleri yönündeki talebimizin açık bir şekilde dile getirilmesi önem arz etmektedir.

82. Ülkemizdeki Çin Yatırımları

Ülkemizde toplam 359 adet Çinli firmanın kurulduğuna dair kayıt bulunmaktadır. Söz konusu firmalardan büyük bir çoğunluğu ticaret sektöründe, geri kalanları ise imalat sektöründe ve hizmet sektöründe faaliyet göstermektedir.

Ayrıca, ülkemiz ile ÇHC arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin derinleştirilmesi ve ikili ticaretteki açığın belirli ölçüde dengelenmesi amacıyla, iki ülke arasındaki yatırım ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik çeşitli faaliyetler yapılmaktadır.

Bu kapsamda, ÇHC'nin en büyük on şirketi içerisinde yer alan ve ÇHC tarafından ülke dışında yatırım yapması için teşvik edilen China General Technology Holding Ltd. (GENERTEC) firması, İzmir Serbest Bölgesi'nde bir ofis açmayı ve önümüzdeki dönemde, İzmir'de otobüs, kamyon ve ticari araçlar için yedek parça, enerji ve sağlık sektörlerine yönelik yaklaşık 1 milyar dolarlık yatırım yapmayı planlamaktadır.

Ayrıca, otomotiv sektöründe Çinli DFM (Dong Feng Motor) ülkemizde 250 milyon dolarlık yatırıma gitme kararı almıştır. Son dönemde, ülkemizde yatırım yapmak amacıyla, başta Çinli Chery ve Geely (otomotiv) firmaları ile ZTE ve Huawei firmaları (telekomünikasyon) olmak üzere, birçok diğer büyük Çinli firmanın (China Light-hafif sanayi ve madencilik, Sinosteel-demir çelik, CMC-müteahhitlik, Yingli Solar-güneş enerjisi) çalışmalarını sürdürmektedir.

ÇHC'deki Türk Yatırımları: Pekin Ticaret Müşavirliğimiz tarafından yapılan araştırma sonucunda, Türk firmalarının genellikle ÇHC'de temsilcilik ofisi şeklinde faaliyet gösterdikleri ve ayrıca, firmaların çoğunun genel ticaretle (özellikle ithalat ağırlıklı) iştigal ettikleri gözlemlenmektedir.

Diğer taraftan, 1999 yılında Garanti Bankası, 2006 yılında ise Türkiye İş Bankası, Şanghai'da temsilcilik ofisi açmıştır. Diğer taraftan, AKBANK ve Ziraat Bankası'nın da Çin'e ofis açma çalışmaları bulunmaktadır. Son olarak, Türkiye'nin en önemli gruplarından birisinin bünyesinde bulunan Arçelik, Çin Casa-Shinco firmasını (çamaşır makine üreticisi) 8 milyon dolara satın almış bulunmaktadır.

Goldaş firması Çin'deki mağazalarında Türkiye'den ihraç ettiği kuyumculuk ürünlerini pazarlamaktadır. ÇHC'de yatırımları bulunan diğer önemli firmalarımız ise, Demirdöküm, Ünsa, Çimtaş, Şişecam, Atasay, Mozaik Tekstil ve Faber Dış Ticarettir. Öte yandan, son dönemde özellikle deri konusunda ÇHC'de ciddi yatırımların yapıldığı gözlemlenmektedir. Hali hazırda, deri, tekstil, sanayi tipi çuval, çamaşır makinası, çelik boru vb. alanlarda Çin'de yatırım yapan Türk şirketlerinin toplam yatırımları 100 milyon dolara yaklaşmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Pekin Büyükelçiliğimiz tarafından yapılan araştırmalar sonucunda, firmalarımız için bu ülkede başta elektrikli ev aletleri, çamaşır makinesi, buzdolabı, bulaşık makinesi vb. beyaz eşya ile televizyon olmak üzere dayanıklı tüketim malları, inşaat ve iç dekorasyon malzemeleri, otomotiv ve otomotiv yan sanayi, traktör, gıda işleme ve konserve sanayi, büyük alışveriş merkezleri, deri işlemeciliği, hazır giyim, telefon ve telefon santralleri kurulması ile müteahhitlik alanlarında ortak yatırım imkanlarının bulunduğu tespit edilmiştir.

Öte yandan, ÇHC’de Uygur Türklerinin yoğun olarak yaşadığı Sincan-Uygur Özerk Bölgesinde de, Çin Hükümeti ile işbirliği halinde, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler, halıcılık, tekstil, dericilik, hayvancılık, şarap ve meyve suyu üretimi, gıda ve tüketim malları üretimi ve büyük alışveriş merkezleri açılması konularında ortak yatırımlar yapılması imkanları mevcuttur. Hali hazırda, ülkemizden bazı işadamlarının bu bölgede deri giyim, deri işleme, ihracat ve ithalat, fırıncılık, pastacılık ve lokantacılık gibi çeşitli alanlarda yatırım yaptıkları bilinmektedir.

83. İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar

Yapısal ekonomik problemler yanında devlet teşekküllerindeki çalışanların sayısının azaltılmak istenmemesi ekonomik gelişmeyi yavaşlatmaktadır. Artan işsizlik ve bölgeler arası gelir dağılımı bozuklukları ciddi boyutlara gelmiştir. Halen sürdürülmeye çalışılan fiyat kontrol politikası, pazar ekonomisinin verimli çalışmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

Yapılan yatırımların uzun vadede kar getirecek olması, ülkenin yasal yapısı hakkındaki kaygılar, sözleşmelerin geçerliliğine ilişkin engeller, dövizle ulaşmanın zorluğu, uzun süren onay verme işlemleri, dile getirilen diğer sorunlardır.

Çin’in komünist geçmişinden kaynaklanan ve dış ticareti engelleyen uygulamalar henüz aşılamamıştır. Halen yöneticiler ekonomide kendi adlarına rol sahibi olmak istemektedir. Belli sektörler kayırmakta ve bunlar yasa ve gümrük uygulamalarıyla korunmaya çalışılmaktadır.

Devlet mülkiyetli kuruluşların ekonomideki ağırlıklı rollerinin sürmesi istenmektedir. Bunlara bağlı olarak, yabancı yatırımcıların en fazla başını ağrıtan konuların başında yazılı olmayan ilave vergi yükleri gelmektedir. Yatırım aşamasında dile getirilmeyen, ancak işletme döneminde talep edilen vergiler vergi talepleri olarak ortaya çıkabilmektedir.

9. FİRMA SORUNLARI

9.1. Alacak Sorunları

Uzakdoğu ülkelerinin birçoğu ile yaşanan genel bir sorundur. Birçok firmamız, ürün teslim etmiş olmasına rağmen parasını veya para göndermiş olmasına rağmen ürününü teslim alamamaktadır. Konuya ilişkin firmalarımızın şikayetleri, ilgili Çin makamları nezdinde takip edilmektedir.

9.2. Taklit Ürünler ve Marka Tescili

Bazı Çin firmaları, Türk firmalarının markalarını taklit ederek üretim yapmaya devam etmektedirler. Ayrıca, bazı firmalar ise, Türk firmalarına ait markaları kendi adlarına tescil ettirmiş veya ettirmek için başvurmuş durumdadırlar.

Başvuruda bulunan firmalarımıza, DTM tarafından gerekli yönlendirme yapılmakta ve Türk Patent Enstitüsü ile temasa geçerek, ürünlerinin uluslararası tescilinin yapılması ile Pekin Ticaret Müşavirliğimiz ile temasa geçerek, ürünlerinin ÇHC’de yerel mevzuat kapsamında tescilinin yapılması yönünde gerekli destek sağlanmaktadır. Ayrıca, bu tür şikayetler ÇHC’nin Ankara Büyükelçiliği’ne de bildirilerek, gerekli girişimlerin yapılması talep edilmektedir.

556 sayılı “Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname-(KHK)” hükümlerine göre korunan bir hak elde edilebilmesi için markanın Türk Patent Enstitüsü (TPE) nezdinde tescil edilmesi gerekmektedir. Tescil edilmiş bir marka, hak sahibine izni alınmadan markasının üçüncü kişilerce kullanımını engelleme hak ve yetkisini verdiği için markanın tescilinin önemi, marka ihlali durumlarında açıkça ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte, kanunların mülkiliği esası gereği 556 sayılı KHK’nin sağladığı koruma sadece Türkiye sınırları içinde geçerli olduğundan uluslararası ihlal durumunda koruma sağlamayacaktır. Bu nedenle, markaların pazarlandığı veya pazarlanacağı tüm ülkelerde tescil edilmesi uygun olacaktır.

Ayrıca, ülkemizin taraf olduğu “Paris Sözleşmesi”nin 6. ve 9. Maddeleri ile GATT-TRIPs Anlaşmasının markalarla ilgili 2. Bölümünün “Verilen Haklar” başlıklı 16. Maddesi, 556 sayılı KHK’nin 9. ve 79. Maddeleri ile uyumlu olarak marka sahiplerinin markasının izinsiz kullanımını ülkemizde engelleme ve gümrüklerde el koyma hakkından yararlanacağını öngörmektedir. Öte yandan, firmalarımızın markalarına uluslararası koruma sağlanması amacıyla, TPE tarafından 1 Ocak 1999 tarihinden itibaren “Markaların Uluslararası Tesciliyle İlgili Madrid Protokolü” uygulanmaya başlanmıştır.

Türk sanayicileri ve işadamları, anılan Protokole taraf olan ÇHC dahil 66 ülke için TPE aracılığıyla marka tescil başvurusunda bulunabilmektedir. Firmalarımızın TPE kanalıyla markalarının uluslararası tescilinin yapılmasını sağlamaları gerekmektedir. Uluslararası tescil başvurusu ile firmalarımızın tek başvuru yoluyla ÇHC dahil olmak üzere, birden fazla ülkede marka tescil başvurusunda bulunabilme, tek dilde başvuru yapabilme (İngilizce), maliyetler açısından tasarruf ve ulusal sistemlere göre hızlı tescil yapabilme avantajlarına sahip olabilecekleri değerlendirilmektedir.

Madrid Protokolü’ne başvurma şartlarını yerine getiren firmalarımız, başvuru evraklarını TPE’ye teslim ettikten sonra uluslararası tescil başvurusunu tamamlamış olmakta, uluslararası tescil başvuruları TPE tarafından şekli açıdan incelendikten sonra Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı’na (WIPO) gönderilmekte, WIPO tarafından yapılan kontrolün ardından, şekli açıdan uygun olan başvurular Uluslararası Sicil’de tescil edilmekte ve başvuru sahibine bu tescili içeren bir sertifika iletilmektedir.

Diğer taraftan, Uluslararası Sicil’de tescilin idari bir işlem olması nedeniyle, başvurunun seçilen ülkelere koruma altına alındığı anlamına gelmemekte ve WIPO, başvuru sahibine gönderdiği belge ile eş zamanlı olarak seçilen ülkelere de başvuruyu iletmektedir.

Her ülke başvuruyu kendi marka mevzuatı çerçevesinde incelemekte ve bu kapsamda, ÇHC dahil her ülke, başvuruyu kısmen veya tamamen reddetme hakkına sahip bulunmaktadır. Bununla birlikte, bir

ülkedeki ret kararı diğer ülkelerde başvuruya ilişkin işlemleri etkilememektedir.

Bu çerçevede, Madrid Protokolü kapsamında başvuruda bulunan firmalarımızın ÇHC tarafından ret kararı ile karşılaşması halinde, firmalarımızın ürünlerinin taklit edilmesi sürecinde ÇHC’de de kanuni yollara başvurabilmesi için, markalarını bizzat kendileri tarafından veya ÇHC makamlarının

yetkili kıldığı hukuk büroları aracılığıyla “Trade Mark Ofis”e veya “Halk Mahkemeleri”ne yapılan başvuru sonucunda bu ülkede tescil ettirmeleri gerekmektedir. Bu süreç sonrasında, ÇHC’de gerekli hukuki girişimler yapılması ve marka taklidinin önlenmesi mümkün bulunmaktadır. Bununla birlikte, firmalarımızın temsilcilikleri vasıtasıyla bahse konu uygulamanın etkin bir şekilde yerine getirildiğini kontrol etmeleri de gerekmektedir.

Mavi Küf Hastalığı (Tobacco Bluemold): 1992 yılından bu yana ÇHC tarafından ülkemiz tütününde “Mavi Küf” hastalığı bulunduğu gerekçesiyle geliştirilen “3 yıl bekletme uygulaması kuralı” çerçevesinde ülkemizden sadece 3 yıl öncesinin ürünü alınmaktadır. Söz konusu durum ÇHC’ye yapılan tütün ihracatımızı olumsuz etkilemektedir. Konuya ilişkin olarak Tütün ve Alkol Piyasaları Düzenleme Kurumu’ndan alınan bir yazıda özetle, 1990 yılından bu yana ülkemizde yetişen tütünlerde salgın derecesine varan Mavi Küf hastalığına rastlanılmadığı, ihraç edilecek tütünlerden numuneler alınmak suretiyle laboratuvarda analiz yapıldığı ve bu analiz sonuçlarının olumlu olması halinde, Bitki Sağlık Sertifikasına Mavi Küf hastalığının bulunmadığının yazıldığı ifade edilerek, tütününde 3 yıl bekletme uygulamasına gerek olmadığı belirtilmektedir. Buna ilaveten, ülkemizde üretilen tütün çeşitlerinin 3 yıl bekletme uygulamasına tabi tutulmadan dünya üzerindeki birçok ülke tarafından alıcı bulunduğu dikkat çekilmektedir.

Türk tütününde Mavi Küf hastalığı bulunmadığının tespiti amacıyla, Çin Kalite, Gözetim, Denetim ve Karantina Genel İdaresi (AQSIQ) yetkililerinin yanı sıra, Çin Devlet Tütün Tekel İdaresi (STMA), Çin Tütün Uluslararası Ticaret Şirketi (CTI) ve Çin Ulusal Tütün Şirketi (CNLTC) temsilcilerinin yer aldığı bir ÇHC heyetinin en kısa sürede ülkemizi ziyaret etmesi ve gerekli incelemelerde bulunması için Tarım ve Köyişleri Bakanlığımızın da uygun görüşü ile Pekin Ticaret Müşavirliğimiz Çin’in ilgili kurumları nezdinde girişimlerde bulunmuştur.

Gıda Güvenliği Alanında Mutabakat Zaptı: 24-27 Eylül 2009 tarihinde Pekin’de gerçekleştirilen Türk-Çin Karma Ekonomik ve Ticaret Komitesi 16. Dönem Toplantısı esnasında Türk tarafı gıda ürünlerinde ticareti kolaylaştıracak ‘Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında Gıda Güvenliği Alanında Mutabakat Zaptı’nı imzalama niyetini ifade etmiş ve taslak metni AQSIQ’ya vermiştir. Çin tarafından cevap beklenmektedir.

Hayvan Sağlığı ve Karantina Anlaşması: 24/01/2006 tarihinde ülkemiz ile ÇHC arasında “Hayvan Sağlığı ve Karantina” konusunda imzalanan ve ülkemizde onaylanarak 15/07/2008 tarihli ve 26937 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Çin Makamlarınca da onaylanan Anlaşma, tarafların birbirlerine bildirimde bulunmalarını müteakip 22/05/2009 tarih ve 27235 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tavuk Ayağı İhracatı: Tavuk ayağının en büyük pazarı olan ÇHC'ye doğrudan ihracatı yapılamamaktadır. Ülkemizden doğrudan ÇHC'ye ihracat gerçekleştirilebilmesi halinde, tavuk ayağı ihracatında ton başına 150 ABD Dolarına varan fiyat avantajı yakalanacağı öngörülmekte olup, söz konusu sorunun çözümüne yönelik olarak ÇHC'den bir heyetin kanatlı eti ve ürünleri üretimi ve ihracatı gerçekleştiren entegre tesisleri yerinde ziyaret etmek üzere ülkemize davet edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Konu, ÇHC Ticaret Bakanı Chen Deming'in ülkemize 6-8 Ocak 2010 tarihlerinde gerçekleştirdiği ziyaret sırasında Devlet Bakanımız Sayın Zafer Çağlayan tarafından gündeme getirilmiştir. Devlet Bakanımız Sayın Zafer Çağlayan, Tavuk ayağı ihracatı ile ilgili teknik engellerin kaldırılması hususunda yine bir teknik heyetin Çin makamlarınca Türkiye'ye gönderilmesi talebinde bulunmuştur. Tavuk ayağı ihracatı konusunda ise Türk tarafının Dünya Sağlık Örgütünden tavuk ürünlerinde kuş gribi bulunmadığına dair sertifika alması gerektiğini ifade etmiştir. Bu hususta Türk tarafı, söz konusu sağlık sertifikasının iki yıl önce alındığını belirterek, Çin tarafının teknik heyet göndermesinin yeterli olacağını ve en kısa zamanda teknik heyetin gerekli incelemeyi gerçekleştirmek üzere ülkemize beklediğini ifade etmiştir. Bu kapsamda, AQSIQ'dan gelecek teknik heyetin hem tütünlerde Mavi Küf hastalığı olup olmadığının hem de tavuk ayağı konusunda inceleme yapmasının yararlı olacağı konusunda mutabakata varılmıştır.

Bakır İhracatı: 1 Nisan 2009 tarihinden itibaren geçerli olan ve bakır boru ihracatında vergi iadesi oranını %13'e çıkaran kanun sebebiyle firmalarımızın haksız rekabete uğradığı ifade edilmektedir.

Maden ve bakır ihracatı sırasında Çin Devlet Kurumu CIQ tarafından numune alındığı, söz konusu Kurumun eleman yetersizliğinin bulunduğu ve alınan numunelerin uluslararası standartlara göre denetiminin yapılmadığı ifade edilmektedir.

10. İKİ ÜLKE ARASINDAKİ MÜTEAHHİTLİK İLİŞKİLERİ

Çin'de önümüzdeki 30 yılda 350 milyon konut ihtiyacı doğacak. 2025 yılında kadar 40 milyar metrekare konut yapılacaktır. Bunların 50 bini gökdelen olacaktır. 2025 yılına kadar 5 milyar metrekare yol asfaltlanması planlanıyor. 2011 yılında Asya'da yapılan otel yatırımlarının % 31'i Çin'de yapılmıştır.

Türkiye ve Çin dünyanın önde gelen müteahhitlik hizmetleri sağlayan ülkeleridir. Türk firmaları 54 milyar ABD Doları son 3 yılda olmak üzere bugüne kadar yurt dışında yaklaşık 150 milyar ABD Doları iş üstlenmişlerdir. Türk firmalarının üstlendikleri işlerin büyük kısmı Orta Doğu, Kuzey Afrika ve BDT ülkelerindedir.

İki ülke firmaları üçüncü ülkelerdeki projelerdeki önemli birer rakip konumundadırlar. Ancak, özellikle finansman ve teknoloji teminli projelerde, Türk ve Çin müteahhitlik firmaları arasında, "rekabet yerine işbirliği" ilkesi çerçevesinde özellikle, Afrika, Ortadoğu, Orta Asya, Kafkasya ve Balkanlarda ortak iş yapılması gündeme getirilmelidir.

Çin firmalarının çok uygun koşullu finansman ve/veya ileri teknoloji temin etmek suretiyle ülkemizdeki büyük çaplı ulaştırma ve enerji projelerine girmeleri olumlu görülmektedir. Ancak, söz konusu projelerde ÇHC'nin bu finansmanı sadece ÇHC'den ihraç edilecek makine ve ürünlere değil, projenin tümüne veya büyük bir kısmına sağlaması, Türkiye'deki inşaat işlerinde mutlaka Türk firmaları ile çalışmaları gerekmektedir. İşveren kuruluşlarımızca standartların tespiti ve kontrolünde gerekli hassasiyetin titizlikle gösterilmesi ve istihdam konusunda bu güne kadar olduğu gibi bundan sonra da yabancı eleman çalıştırma konusunda gerekli sınırlayıcı kural ve uygulamalardan geri adım atılmaması önem arz etmektedir.

Bu çerçevede, üçüncü köprü, Ankara-Sivas, Ankara-İzmir hızlı tren projeleri ve diğer önemli altyapı projelerinde benzer işbirliği yapılması hususunda girişimler söz konusudur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılması planlanan metro inşaatlarında da Çin ve Türk firmalarının ortaklık yapması ve Çin'in finansman desteğinin alınması gündemdedir.

Shenyang kentinde FİBA Holding tarafından yapılan AVM örneğinde olduğu üzere, Çin'de Türk firmaları tarafından yapılacak projelere de Çin'in finansman dahil olmak üzere, destek vermesi hususu gündeme getirilmelidir.

11. ÇİN'E SEKTÖREL BAKIŞ

11.1. Petrol ve Doğal Gaz

Ekonomi Bakanı Sayın Zafer Çağlayan ile ÇHC Ticaret Bakanı Chen Deming başkanlığında Ankara'da 8 Ekim 2010 tarihinde gerçekleştirilen görüşmede ÇHC Ticaret Bakanı Deming; enerji alanında yatırım imkânlarının ele alınması için bir heyeti Türkiye'ye gönderebileceklerini, yatırım yapmak isteyen Çin şirketleriyle Türkiye'yi ziyaret edebileceğini ve buna yönelik görüşmelerde bulunabileceğini ifade etmiştir. Öte yandan, heyetlerarası görüşme sonrasında Çalık Holding ile SINOPEC/Genertec/CNTIC arasında Ceyhan'da yapılması öngörülen rafineri projesine ilişkin bir anlaşma imzalanmıştır.

TPAO, Irak'ta bulunan Missan petrol sahaları geliştirme projesinde, Çin Milli Petrol Şirketi China National Offshore Oil Corporation (CNOOCI) ile işbirliği ve ortaklık yapmaktadır.

- Çinli şirketler ile Türkiye'de, Çin'de veya üçüncü ülkelerdeki hidrokarbon arama, geliştirme ve üretim projelerinde yeni ortaklıklar kurulabileceği ve Çinli şirketler ile personel eğitimi ve teknoloji transferi konularında işbirliği yapılabileceği,
- Çin enerji şirketlerinin ülkemiz ham petrol ve doğal gaz arama-üretim sektöründe faaliyet göstermelerinin karşılıklı ekonomik ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayacağı,
- Çin'in son yıllarda ucuz/kalitesiz teknoloji anlayışından uzaklaştığı bilindiğinden, hidrokarbon arama ve üretim projeleri hususunda işbirliği yapılabileceği değerlendirilmektedir.

112. Madencilik

Sanayinin temel girdilerini üreten bir sektör olarak madencilik sektörünün kalkınmakta olan ülkeler için büyük önemi haizdir. Ülkemizde madencilik sektöründe 50'nin üzerinde farklı maden ve mineralin üretildiği ve ÇHC'ye yapılan ülkemiz ihracatının büyük bölümünün maden, mineral ve doğal taşlar olduğu dikkate alındığında, iki ülke arasında madencilik alanında ortak yatırımların artırılması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, yeraltı kömür işletmeciliği, temiz kömür teknolojileri elde edilmesi hususlarında proje, mühendislik ve müşavirlik alanlarında ortak bilimsel toplantılar düzenlenmesinin iki ülke yatırımcıları açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Madencilik alanında ortak yatırımların artırılması amacıyla Çinli firmaların ülkemizde bor, krom, bakır, mermer üretimi başta olmak üzere, madencilik alanında yatırımlarının artırılması imkanı araştırılacaktır.

Yeraltı kömür işletmeciliği ve cihazları temiz kömür teknolojileri, kömürün gazlaştırılması ve sıvılaştırılması teknolojileri, kömürden metan gazı elde edilmesi hususlarında proje, mühendislik ve müşavirlik konularında karşılıklı destek sağlanabileceği, ortak bilimsel toplantılar (konferans, seminer, çalıştay v.b.) düzenlenebileceği, karşılıklı ihalelere katılımın sağlanması hususunda çalışmaların sürdürülebileceği düşünülmektedir.

Çinli firmaların ülkemizde madencilik alanlarına yatırım yaparak ruhsat alabilmeleri için 3213 sayılı Maden Kanununun ö.maddesinde yer alan; "Maden hakları, medeni hakları kullanmaya ehil T.C. vatandaşlarına, madencilik yapabileceği statüsünde yazılı T.C. kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz şirketlere, bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadi teşebbüsleri ile müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ile diğer kamu kurum, kuruluş ve idarelerine verilir" hükmü gereği, T.C. kanunlarına göre şirket kurmaları veya herhangi bir Türk şirketine ortak olmaları gerekmektedir.

113. Müteahhitlik

Bilindiği üzere, Türkiye ve Çin dünyanın önde gelen müteahhitlik hizmetleri sağlayan ülkeleridir. Türk firmaları 54 milyar ABD Doları son 3 yılda olmak üzere bugüne kadar yurt dışında yaklaşık 150 milyar ABD Doları iş üstlenmişlerdir. Türk firmalarının üstlendikleri işlerin büyük kısmı Orta Doğu, Kuzey Afrika ve BDT ülkelerindedir.

İki ülke firmaları üçüncü ülkelerdeki projelerdeki önemli birer rakip konumundadırlar. Ancak, özellikle finansman ve teknoloji teminli projelerde, Türk ve Çin müteahhitlik firmaları arasında, "rekabet yerine işbirliği" ilkesi çerçevesinde özellikle, Afrika, Ortadoğu, Orta Asya, Kafkasya ve Balkanlarda ortak iş yapılması gündeme getirilmelidir.

Çin firmalarının çok uygun koşullu finansman ve/veya ileri teknoloji temin etmek suretiyle ülkemizdeki büyük çaplı ulaştırma ve enerji projelerine girmeleri olumlu görülmektedir. Ancak, söz konusu projelerde ÇHC'nin bu finansmanı sadece ÇHC'den ihraç edilecek makine ve ürünlere değil,

projenin tümüne veya büyük bir kısmına sağlaması, Türkiye’deki inşaat işlerinde mutlaka Türk firmaları ile çalışmaları gerekmektedir. İşveren kuruluşlarımızca standartların tespiti ve kontrolünde gerekli hassasiyetin titizlikle gösterilmesi ve istihdam konusunda bu güne kadar olduğu gibi bundan sonra da yabancı eleman çalıştırma konusunda gerekli sınırlayıcı kural ve uygulamalardan geri adım atılmaması önem arz etmektedir.

Bu çerçevede, üçüncü köprü, Ankara-Sivas, Ankara-İzmir hızlı tren projeleri ve diğer önemli altyapı projelerinde benzer işbirliği yapılması hususunda girişimler söz konusudur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılması planlanan metro inşaatlarında da Çin ve Türk firmalarının ortaklık yapması ve Çin’in finansman desteğinin alınması gündemdedir.

Shenyang kentinde FİBA Holding tarafından yapılan AVM örneğinde olduğu üzere, Çin’de Türk firmaları tarafından yapılacak projelere de Çin’in finansman dahil olmak üzere, destek vermesi hususu gündeme getirilmelidir.

12. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

12.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

İşçi ücretlerinin artık düşük olmaması ve gelişmiş ülkelerden gelen ihracat talebinin azalmaya başlaması Çin’de doğrudan yabancı yatırımlarda azalış olabileceği tahminlerini doğurmaya başlamıştır. Fakat artan iç talep doğrudan yabancı yatırımları arttırıp olumsuz etkenleri pozitif çevirebilir.

2014 yılı itibarı ile Çin net sermaye ihraç eden bir ülke konumuna gelmiş bulunmaktadır. Çin, 2014 yılında bir önceki seneye göre %10 artış ile 120 milyar \$ tutarında yurtdışı doğrudan yatırım gerçekleştirmiştir. Yurtdışı doğrudan yatırımın uluslararası pazarlarda daha rekabetçi olmada etkin bir strateji olduğu hususunun Çinli firmalar nezdindeki farkındalığı arttıkça, söz konusu yatırım trendinin önümüzdeki dönemde de devam edeceği öngörülmektedir.

Son yıllarda, Çin, ekonomik büyüme modelinde, niceliksel büyümeden kalite gelişimine yöneldikçe, Çinli firmalar yeni sektörlerle yatırım yapmaktadırlar. Bu yeni sektörlerin başlıcaları yüksek teknoloji, gıda, tarım, emlak ve hizmet sektörleridir. 2014 yılında, Çinli firmaların değer olarak yurtdışında gerçekleşen ilk 10 şirket satınalma ve birleşme işlemlerinde sadece 1 şirket satınalma ve birleşme işlemi, madencilik sektörüne yönelik olurken 5 yıl öncesinde söz konusu şirket satınalma ve birleşmelerinin, 6’sı petrol ve doğalgaz ve 1 tanesi madencilik sektörüne yönelik olmuştur.

2014 yılındaki ilk 10 sektörün değer olarak sıralaması: bilgisayar ve elektronik, madencilik, emlak, altyapı hizmetleri ve enerji, gıda ve içecek, petrol ve doğalgaz, finans, otel ve konaklama ile otomotiv sektörleridir. 2010 yılında ise söz konusu sıralama; petrol ve doğalgaz, madencilik, otomotiv, finans, kimya, altyapı hizmetleri ve enerji, bilgisayar ve elektronik, ulaştırma, sağlık ve inşaat sektörleri şeklindedir.

Son yıllarda, Çin'in yurtdışı yatırımlarındaki destinasyonların farklılaşması da göze çarpmaktadır. Yatırımlar, hammadde zengini gelişmekte olan ülkelere gelişmiş teknolojiye, markalara ve küresel dağıtım ağlarına erişim sağlamak için gelişmiş ülkelere kaymaktadır. 2010 yılında değer olarak en büyük 10 şirket satınalma ve birleşmelerinin yarısı gelişmiş ülkelerde gerçekleşirken 2014 'te ise en büyük 10 şirket satınalma ve birleşmelerinin 9'u gelişmiş ülkelerde gerçekleşmiştir. 2014 yılı için ülkeler ve sıralaması; ABD, Peru, İngiltere, Avustralya, Fransa, İtalya, Singapur, Portekiz, Kanada ve Hollanda'dır. 2010 yılı için ülkeler ve sıralaması; Brezilya, Kanada, Arjantin, ABD, Avustralya, İsrail, Hollanda, İsveç, Gine ve İngiltere'dir.

Geçmişte, Çin'in büyük kamu şirketlerinin yurtdışı yatırımları dikkat çekerken son zamanlarda özel sektör firmalarının yurtdışı yatırımlarındaki iddialı yükseliş göze çarpmaktadır. Değer olarak 2010 yılında, yurtdışında gerçekleşen şirket satınalma ve birleşmelerinde Çinli özel şirketlerin payı %10 iken bu rakam, 2013 yılında %31'e, 2014 yılında ise %41'e yükselmiştir. 2010 yılında en büyük 10 şirket satınalma ve birleşmelerinde sadece 1 özel şirket varken bu sayı 2014 yılında 4'e yükselmiştir. İç kesimlerdeki ortalama şehirleşme oranı 2010 yılında % 44 iken 2020 yılına gelindiğinde % 55 olacaktır. İç bölgelerde artan şehirleşme oranı yeni yatırım fırsatları sunmaktadır. Bu anlamda yatırımlarda da yükselişler görülmektedir. Örneğin, batıda bulunan Chongqing Belediyesi 2007 yılında en çok doğrudan yabancı yatırım çeken 22. eyaletken 2012 yılında Pekin'den daha fazla yatırım yapılan bir merkez haline gelmiştir.

Perakende, lojistik ve finansal hizmetlerde yatırım yapmayı düşünen yabancı yatırımcılar diğer sektörlerde yatırım yapmayı düşünen yatırımcılara göre daha kararlı ve tedbirli olması gerekmektedir. Vergi kolaylıkları ve ucuz arazi teşviklerinden ziyade artık yeni düzenleyici engeller ve kısıtlamalar görülebilir. Devlet teşvik etmek istediği sektörlerde daha çok taviz vermeyi tercih etmeye başlayacaktır. Fakat bu tavır Çin hükümetinin yabancı yatırımlara sırtını döndüğü anlamına gelmemektedir. Aksine 12. Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında alternatif enerji, biyoteknoloji, bilgi teknolojileri ve yüksek teknoloji üretim ekipmanları gibi sektörlerde yabancı yatırımlar da en az yerli yatırımlar kadar desteklenmektedir. Örneğin, yüksek teknoloji üretim ekipmanlarında satışların 2015 yılında 1 trilyon \$ seviyesine yaklaşması hedeflenmektedir. Aynı sektörün Çin imalatında 2010 yılı için % 8 olan payının 2015'de % 15'e ve 2020'de ise % 20'ye çıkacağı düşünülmektedir.

122. Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

Çin'de yatırım teşvikleri belirli ülkeler veya bölgeler bazında değil, genel olarak tercihli sektörler ve tercihli bölgeler/şehirler bazında düzenlenmekte ve mevcut ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilmektedir. Örnekleme gerekirse, yeni tarım teknolojileri ve entegre tarımsal kalkınma, enerji, bazı ulaştırma alt sektörleri, özel hammadde projeleri ve yüksek teknoloji gibi sektörler desteklenmektedir. Bununla birlikte, eski teknoloji, çevreye ve enerji kullanımına duyarlı olmayan projeler, bazı ulaştırma alt sektörleri ile madencilik ve mineral sektörleri kısıtlı olarak desteklenmektedir. Öte yandan, yabancı yatırımcıların, askeri ve savunma alanlarında, çevreye duyarlı olmayan ve yoğun enerji tüketimine yönelik projelerde yatırım yapmalarına izin verilmemektedir.

Çin ticaret politikası gereği tarife ve tarife dışı engelleri uygulamaktadır. Tarife dışı engeller, merkezi ve bölgesel düzeyde Ekonomik ve Ticari Komisyon, Devlet Planlama Komisyonu ve Dış Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Bakanlığı (MOFTEC) tarafından yürütülmektedir.

Çin vergilerini kademeli olarak düşürmesine rağmen tarifeler genel görünüş itibarıyla yüksek bulunmaktadır. Burada temel amaç ithalatın kısıtlanması yolunda yerel endüstrilerin korunmasıdır. İthalat tarifeleri bu durumları ile ticari imkanları engelleyen başlıca unsur olmaktadır.

Çin’de 5 özel ekonomik bölge bulunmaktadır (SEZ) Shenzhen, Zhuhai, Shantou, Xiamen ve Hainan adası. SEZ’lerdeki firmalar bu bölgelerde kullanılmak üzere ithal edilen mallara ilişkin tarife indirimleri ve vergi avantajlarından yararlanmaktadır. Bu bölgelerde ithal edilen ürünler sadece bölge içinde kullanılıp iç piyasada satışa sunulamazlar.

Buna ek olarak 14 “Açık Kıyı Şehri” ve bölgesi, yabancı yatırım projelerine izinli ve yatırım teşvikleri vermekte, gerekli ekipman ve teknoloji ithalatına gümrüksüz giriş imkanı sağlamaktadır.

Ayrıca 14 kıyı şehriten iç bölgelerdeki 16 ırmak kıyısı yerleşim yerine, 200 kadar Ekonomik ve Teknolojik Gelişme Bölgesi bulunmaktadır. Bu bölgeler yabancı yatırımcılar için çeşitli kolaylıklar sağlamaktadır. Bilim Parkları ve Yüksek Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde ise özellikle yüksek teknoloji gerektiren aktiviteler için bazı imtiyazlar sunulmaktadır. Bu avantajlar arasında vergi imtiyazları, özel finansman, inşaat yardımı, hammaddeler için ithalat izni zorunluluğundan muafiyet sayılmaktadır.

Son olarak 3 Serbest Ticaret Alanı, 2 İhracat İşleme Bölgesi (EPZ) bulunmaktadır. Bu tür yerlerde ithalat her türlü vergiden muaftır, iç piyasaya satış yasaktır. Anılan 2 ihracat işleme bölgesi serbest ticaret bölgelerine benzemektedir.

Çin’in DTÖ’ye girişi bütün bu uygulamalarının standart bir temele oturtulması ile yakından ilgili bulunmaktadır.

İthalat sırasında gümrüklerin şeffaflıktan yoksun olması temel problemlerden birisidir. Aynı ürün gümrük giriş kapısı itibarıyla farklı gümrük vergi oranlarına tabi olmakla kalmayıp, gümrük vergisinin pazarlık (görüşme) suretiyle belirlenmesi söz konusu olabilmektedir. Zira yerel otorite gümrük vergisini belirlemede esnekliğe sahip bulunmaktadır.

Dış ticaret yapan bütün kuruluşlar MOFTEC’in himayesi altındadır. Sadece MOFTEC tarafından izin verilen kuruluşlar dış ticaret yapabilir. İki resmi model mümkün olmaktadır: Dış ticaret yapma iznine sahip Dış Ticaret Şirketleri (FTC) ve Üretim Şirketleri.

Üretim Şirketleri kendi üretimlerini ihraç ve gerekli girdileri ithal edebilirler. Bu izin MOFTEC tarafından verilmektedir. İki tip şirket de tarifeler, kotalar, izinler ve döviz kuru itibarıyla FTC’ler gibi muamele görmektedir. Yabancı sermayeli (FIE) kuruluşlar da yerli satışlar ve ihracat açısından sadece kendi üretimleri ile sınırlandırılmıştır. Bu kuruluşların tamamlayıcı ürünler ithal etmelerinde önemli sorunlar çıkmaktadır.

İthal edilen ürünlerin kontrolü devlet makamları tarafından yapılmaktadır. Herhangi bir bağımsız şirketin Çin limanlarında çalışmasına izin verilmemektedir. Anlaşmazlık halinde ihracatçının olayı tarafsız bir merciye havale etmesi mümkün olamamaktadır.

Dış ticaret yapma hakları devlet mülkiyeti Dış Ticaret şirketlerine aittir. (Ya da yabancı sermayeli olup üretimlerini ihraç etmek zorunda olanlara) Çin’de bireylerin dış ticaret yapması yasaklanmıştır.

Bu durum GATT Anlaşmasının 11. Maddesinin ihlali anlamına gelmektedir. Zira DTÖ sistemin temel amacı bireylere ticaret yapabilme şansını verebilmektedir.

Ekim 1998’de, Ocak 1999’dan itibaren ihracatın özel sektöre açıldığı duyurulmuştur. Bu tarihten sonra dış ticaret yapma izni olan özel firma sayısında önemli bir artış kaydedilmiştir.

13. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

13.1. Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Bu konuda geniş kapsamlı bir çalışma 1995 yılında başlatılmıştır. Bu tarihten önce 1991 yılında telif haklarını yürürlüğe sokan bir kanun ile 1993 yılında patent kanunu işlerlik kazanmıştır. Böylece fikri mülkiyet hakları korsanlığı yapılan alanlarda ortak yatırımlara gidilmesi konusunda bir esneklik yaratılmıştır. Ancak bu durum uluslararası alanda önemli bir şikayet konusu olmaya devam etmektedir.

Özel olarak telif hakları konusunda karşılaşılan sorunlar önce Ulusal Telif Hakları İdaresi nezdinde çözümlenmeye çalışılmaktadır. Sonuç alınamadığı takdirde Çin mahkemelerine başvurulabilir. Halen Pekin, Şanghay ve Guangzou kentlerinde özel fikri mülkiyet hakları mahkemeleri kurulmuş durumdadır.

13.2. Dağıtım Kanalları

Çin pazarına ihracat yapmak isteyen firmaların önünde iki temel seçenek bulunmaktadır. Çinli ticaret firmaları veya aracılar ile temas kurmak ve bir temsilcilik bürosu yoluyla kendi satışlarını düzenlemek. Çin’de bir aracı bulmak çok kolay olmayan bir işlemdir. Zira ithalat/ihracat yetkisi ile yeterli pazar tecrübesinin birlikte bulunduğu aracılar bulmak zordur. Yabancı firmaların doğrudan Çin pazarında ticarete katılmaları yasaktır. Bu firmaların yalnızca Çin’de yaptıkları üretimin belli bir kısmını pazarlama hakları vardır. Çin dahilinde dış ticaret faaliyetinde bulunan Çinli firmalar özel izne sahip olmak zorundadır.

Son zamanlarda ortaya çıkan çok sayıda yerel satış aracıları, büyük ticaret firmaları yanında faaliyet göstermekte ve iç dağıtım ve pazarlama işlemlerini takip etmektedir. Ancak bunların ithalat/ihracat yapma yetkisi bulunmayabilmektedir.

Çin pazarına girmenin bir başka yolu, bu pazara teknoloji transferi yapmak veya buna dair söz vermektir. Böylesi bir teknoloji transferinin gelecekte Çinli rakipler doğuracağı düşünüldüğünden, çoğu firma gelecekte teknolojisini yenileme sözü vererek lisans elde etmeyi seçmektedir.

Büyüklüğü ile göz kamaştıran bir piyasa olan Çin pazarında yer edinmek ve dağıtım kanalları oluşturmak isteyen yabancı firmaların sıklıkla kullandığı bir yol olarak franchising gittikçe önem kazanmaktadır. Çin İç Ticaret Bakanlığı'nın bu uygulamadan memnun olduğu ve franchising uygulamalarının gelecekte daha da geliştirileceği dile getirilmektedir. Henüz bağımsız bir franchising yasası çıkarılmamıştır. Ancak yabancı firmalar çeşitli franchising metodlarını kullanarak çok yönlü dağıtım kanalları oluşturmaktadır.

Çin perakende pazarında giderek artan sayıda yabancı firma ortak yatırımlar yoluyla yer almaktadır. Çin, halen deneme bazında 15 kadar ortak girişime perakende mağazası açma ve ithalat/ihracat yapma yetkisi tanımıştır. Bu uygulamanın genişletilmesi beklenmektedir.

Bir temsilcilik bürosu açmak, yapılan işin kontrolünün Çinli ortakların eline geçmesini önleyen ve böylece yabancılara avantaj sağlayan bir uygulamadır. Bu şekilde pazara girilmesi sayesinde yabancı firma, satış ekibi üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmakta ve teknik uzman ekibini en verimli şekilde kullanabilmektedir.

Ayrıca farklı bölgelerde farklı pazar ve ticaret gelenekleri oluşmuş olduğundan birden fazla temsilci/firma ile çalışmanın uygun olabileceği düşünülmektedir.

Çin pazarında başarı elde etmek için Çinli partnerin önemi oldukça büyüktür. İyi bir partner, komünist yönetimin alışkanlıklarından kurtulamamış, bürokratik zihniyetli devlet yetkilileriyle kurulacak ilişkiler sayesinde engellerin daha kolay aşılmasını sağlayabilecektir. Ayrıca partnerin amacının iç pazarda yer elde etmek olmasına ve kolay yoldan Çin'den ihracat yoluyla döviz kazanmak olmamasına dikkat edilmelidir.

133. Tüketici Tercihleri

Çin pazarının önemli bir özelliği olarak, malların pazarlanması konusunda kişisel ilişkilerin büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir. Gerek tüketiciler, gerekse aracı durumunda olan kişiler açısından tanıdık kişilerle alış veriş yapmak ve onların ürünlerini tercih etmek önemli bir kültür faktörüdür. Tüketici ile firma arasında reklamlar aracılığıyla tanışıklık kurulması bu bakımdan da önem kazanmaktadır.

Çin'in son yıllardaki tüketici eğilimlerinde etkileyen en önemli faktörlerden biri sayıları 200 milyonu bulan üst gelir grubundaki tüketicilerdir. 1,3 milyar nüfusa sahip Çin'de 400 milyon Çinlinin kişi başına düşen yıllık geliri satın alma gücü paritesine göre 8 bin \$'dır. Bu kesimin gelirlerinin önümüzdeki 5 yılda da her yıl ortalama % 16 büyüyeceği tahmin edilmektedir. Çin'de özellikle bu kesimdeki tüketim eğilimlerinde tutumluluktan hedonizme(hazcılık) geçiş görülmektedir. Lüks yaşam biçimi eskiden yolsuzluk, çöküş ve eşitsizlik anlamına gelirken şimdilerde bireyin karakteristik özelliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çinliler eskiden sosyal yaşamda kendi

aidiyetlerini gayrimenkul ve araçlarla kanıtlarken bu listeye artık hazır giyim ve mücevherat da eklenmiştir. Kısacası, lüks tüketim artık zenginliğin ve sosyal statünün bir göstergesi olarak sayıldığından bir bireyin maddi durumunda ani bir yükseliş olduğunda onun lüks harcama yapması birey için gayet normal bir ihtiyaç olarak görülmeye başlamıştır. Morgan Stanley uzmanlarından Claire Kent de bu değişimi şu sözleriyle desteklemiştir: “Çinliler lüks tüketim için doğmuşlardır. Çin’de sınıf atlamak lüks tüketimi beraberinde getirir.” Bahse konu gelir grubunun tükettiği ürünler hem kalite olarak hem de fiyat olarak ABD ve Avrupa’daki benzerleriyle aynı göstergelere sahiptir. Diğer taraftan, uluslararası şirketler/markaların bu pazara hakimiyeti her geçen gün artmaktadır. Çin’de bu yüksek gelirli kesim dünya çapında tanınan ve büyük saygınlığa sahip yabancı markaları tercih ederken, orta gelirli kesim Hong Konglu markaları tercih etmektedir.

Çin’deki tüketici eğilimlerini belirleyen en önemli faktörlerden bir diğeri ise genç nüfustur. Bu hedef kitle; savurgan, genç, iyi eğitilmiş, varlıklı, sosyal ve yeni ürünlere ilgilidir. Bu gençler zengin gruptan olmamalarına rağmen bu sınıftakiler gibi lüks harcama yapabilmektedirler. Örneğin, bu gruptakiler en zengin gruptakiler gibi çok ünlü bir markanın sattığı çantaya 700 \$ bütçe ayıramamakla beraber daha az tanınır bir markaya 270 \$ ayırarak psikolojik tatmin sağlayabilmektedirler. Bu alışkanlık marka bağımlılığını ikinci plana itmiştir. Geçtiğimiz yıllarda bu genç kesim için marka isminden ziyade, moda uygun ve yenilikçi ürünlerin yanı sıra fiyatı uygun ürünler birinci tercih sebebi olmuştur. Bu açıdan son moda ürünlerde gençlerin karşılayabileceği fiyatlardaki ürünlerle pazara girmek önem arz etmektedir. Bu paralelde Çinli gençlerin modayı yakından takip edip yeni trendlere oldukça hızlı bir şekilde uyum sağladıkları ve tüketim alışkanlıklarını bu doğrultuda geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Bahse konu gençlerin alım davranışlarının değişken olduğu ve bunun devamlı takip edilmesi gerektiğinin farkına varılmalıdır. Bu açıdan Çin pazarına girecek firmaların bu genç tüketicilerin satın alma davranışlarını rakiplerinden daha hızlı yakalayıp daha verimli ve dinamik bir pazar bilincine sahip olmaları gerekmektedir. Çinli gençlerin bir diğer önemli özelliği ise başkasında olmayanı giyme ve kendine özgü bir giyim tarzı oluşturma güdüsüne sahip olmalarıdır. Bu alanda gerekli stratejik yaklaşımlar sergilenirse genç tüketicilerin en çok tercih ettiği markalardan birisi olmak hiç de zor olmayacaktır.

Son yıllardaki eğilimlerde görülen değişimlere rağmen tüketim malları açısından temel belirleyicilerden birisi halen ürünün fiyatıdır. Çin’de, gittikçe büyüyen ve yüksek fiyatlı statü ürünlerini almaya gücü yetebilen bir orta sınıf bulunmaktadır. Ancak çoğu Çinli tüketici, fiyatlar konusunda hala çok hassastır ve ucuz ürünü seçmektedir. Bazı durumlarda satış sonrası hizmet ve oldukça yüksek ürün kalitesi gibi etkenlerin fiyat faktörünün önüne geçtiği görülse de, çoğu ürün için temel belirleyici fiyat olmaktadır.

Yabancı ürünleri ilgilendiren ve tüketici tercihlerini etkileyen önemli bir dezavantaj, bu ürünler için yabancıların satış sonrası ve destek hizmetleri verememeleridir. Bu durumda yabancı firmaların Çinli ortak bulması ve bu kişileri satış sonrası ve destek hizmetleri için kullanmaları gerekmektedir. Ne var ki, pek çok yabancı firma, bu yolla sağlanan hizmetler üzerinde yeterli kontrol sağlayamadığını ve tüketicinin güvenini kaybettiklerini belirtmektedir. Sözleşme yapılan servis kurumlarının yeterli hizmeti vermesi Çin’li tüketicilerin tercihlerini doğrudan etkileyebilecektir.

134. Reklam ve Promosyon

Gerek geniş kitleyi hedef alan, gerekse spesifik bir sanayi alanındaki müşteriyi kapsayan reklamların Çin pazarındaki potansiyel müşteriler üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Muhtemel reklam araçları arasında yayınlar, radyo, televizyon, billboard, sponsorluk gibi araçlar kullanılabilir. Ülkede Çin ya da yabancı kaynaklı pek çok reklam kuruluşu mevcuttur. Reklam politikaları devlet tarafından belirlenmektedir. “En yüksek düzey, en iyi” gibi ifadelerin reklamlarda kullanılması kesinlikle yasaktır. Ayrıca ticaret sergileri ve fuarlar Çin’de yaygın olarak kullanılmaktadır.

Çin’de tüketici eğilimlerini yönlendirmede en önemli araçlardan biri promosyondur. Promosyon sadece stokları eritmek için değil satış psikolojisi olarak da kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalarda Çinlilerin en son kıyafet satın alışlarının sebepleri olarak; mevsim geçişlerinde (% 35), tatil için(% 28), yeni ürün(% 23), iyi hizmet ve davranış sonucu(% 9), outlet ürünü (% 6) olarak belirlenmiştir. Mevsim geçişlerinde ve tatil dönemlerinde en çok promosyonun yapıldığı düşünüldüğünde yaklaşık her üç Çinliden ikisinin promosyon dönemlerinde kıyafet satın aldığı görülmektedir.

135. Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Hali hazırda yürürlükte olan yasalara göre ürünler belli standartları karşılamak zorundadırlar. Standartlara göre kalite belgesi verilen bir ürün üzerine güvenlik etiketi yapıştırılmaktadır. Kullanılan standartların kodları, seri numaraları ve isimleri ürün üzerine basılmış veya teknik kullanım kılavuzu ile ambalaj üzerine yazılmış olmalıdır.

Çin pazarında satılan tüm ürünler üzerinde Çince olarak; Ürün ismi, üretici ismi, adresi, temel katkı maddeleri ile bunların miktar ve özellikleri ile birlikte, satış ve kullanım için ayrı ayrı üretim ve son kullanma tarihleri, ürünün yanlış kullanımını önlemeye yönelik ve buna bağlı tehlikeleri kapsayan açıklayıcı uyarılar, uygun taşıma ve depolama ile ilgili talimatlar yer almalıdır. Ayrıca ithal edilen gıda ürünleri üzerinde ürünün güvenli olduğunu gösterecek lazer stiker bulunması istenmektedir.

136. Anlaşmazlıkların Çözümü

Çin’de iş yapan yabancıların, bir anlaşmazlığın çözümü için başvurabilecekleri üç temel yol bulunmaktadır: Arabuluculuk, ticaret hukukuna tabi davalar ve tahkim.

Tahkim (arbitration)

Yukarıda sayılan yollar arasında en çok başvuru yapılan yöntemdir. Uluslararası ticaret işlemleri ve taşımacılık konularındaki sorunlar için kullanılan tahkim yöntemi, anlaşmazlığın taraflarından birisi farklı ülkeye mensup olduğu, ya da yabancı menfaatler söz konusu olduğu durumlarda geçerli olmaktadır. Örneğin taraflardan birisi Çinli, diğeri Türk ise ve bu kişilerin iş yaptıkları esas ülkeleri Çin ve Türkiye ise bu yönteme başvurulabilecektir.

Uluslararası ekonomik ve ticari ilişkilerden doğan anlaşmazlıkların çözümü ile ilgilenen, başvurulabilecek tahkim kurumlarından birisi, Çin Uluslararası Ekonomik ve Ticari Tahkim

Komisyonu'dur. Özellikle denizcilik konularını kapsayan anlaşmazlıklarla ilgilenen kurum ise Çin Denizcilik Tahkim Komisyonu adını alır. Aşağıda bu kurumun İngilizce adı, adresi, telefon ve faksları verilmiştir.

Çin pazarında teknoloji lisansı almak, temsilcilik bürosu açmak gibi tüm işlemler Çin yasalarına göre işlediğinden, hukuki yardım almak bir zorunluluk olmaktadır. Gerektiğinde yararlanılabilecek avukatlık, muhasebe ve danışmanlık hizmetleri henüz gelişme aşamasındadır. Halen yabancı avukatların Çin'de faaliyeti mümkün değildir. Ancak uzun yılların Çin tecrübesine sahip kimi batılı hukuk firmaları son derece yararlı olabilmektedir. Muhasebe kuruluşları da özellikle vergi konularında fizibilite çalışmaları ve muhasebe sistemlerinin hazırlanmasında hizmet sunmaktadır.

137. Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Global kriz yük taşımacılığını da etkilemiş bulunmaktadır. Bu çerçevede:

- Kuru yük taşımacılığı mal talebinin yavaşlamasından etkilenmiştir.
- Konteynır taşımacılığı daha az zarar görse de, Çin'in ihracatı ile paralel bir seyir izlemektedir.

Özellikle kuru yük taşımacılığı Çin'in mal ve hammadde talebi nedeniyle son yıllarda önemli bir büyüme göstermiş idi. Bu dönemde; örneğin Çin'in çelik tüketimi nedeniyle dünya'da demir cevheri yükünün yaklaşık %50'si Çin'e yönelmiştir.

Çin'in ithal talebi dünya deniz taşımacılığı sektörünün büyüme eğilimine girmesine yol açmıştır. Bu durum sektörde yeni yatırımların yapılması ile birlikte navlun fiyatlarının yükselmesine de yol açmıştır.

Ancak ABD'de başlayarak Avrupa ve diğer bölgelere yayılan küresel kriz mal talebini azaltmıştır. Özellikle inşaat ve otomobil sektörlerindeki düşüş, bağlantılı sektörlerde de zincirleme etkiler yaparak kuru yük taşımacılığına konu olan malların talebini önemli ölçüde azaltmıştır. Olimpiyat sonrası Çin ekonomisinin yavaşlaması da durumu kötüleştirmiştir.

Çin'in kuru yük taşımacılığında önemli bir paya sahip olan demir cevherinin Brezilya'dan olan alımını askıya alması sonucu Brezilya-ÇİN hattında taşıma hacminin daralmasıyla boşa çıkan gemi sayısı görece artmıştır. Özetle Çin'in ve global krizden etkilenen diğer ülkelerin ithalatında yaşanan daralma dünya deniz taşımacılığının global krizden dolayı da olsa etkilenmesine yol açmıştır.

138. Kamu İhaleleri

Çin ekonomik sisteminde devletin belirleyici rolünün sürdürülmesi hedeflenmektedir. Önemli altyapı ve benzeri projeler yıllar öncesinden planlanmaktadır. Normalde oldukça pahalıya mal olan bu projeler ile birlikte DTÖ'nün Devlet Satın Alımları Anlaşmalarına (GPA) dahil olmasının Çin için bir avantaj olduğu söylenebilir. Çin'in GPA'ya dahil olması bu alandaki uygulamaların daha sağlam ve tarafsız bir hale gelmesi açısından da avantajlı görülmektedir.

14. YARARLI ADRESLER

- T.C. PEKİN BÜYÜKELÇİLİĞİ TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ, (TURKISH EMBASSY, TRADE COUNSELLOR)
Dong Wu Jie 9, Sun Li Tun 100600 Beijing
Büyükelçi: Ali Murat Ersoy
Tel: (86) (10) 65 32 38 46
Fax: (86) (10) 65 32 32 68
Web sitesi : <http://www.turkey.org>
- T.C.ŞANGHAY BAŞKONSOLOSLUĞU
Adres: San Li Tun Dong 5 Jie No: 9
100600 Beijing / PRC
Konsolosluk Şb. e-mail:
consulate.beijing@mfa.gov.tr
Tel: +86 10 6532 1715
Fax: +86 10 6532 5480
Email: embassy.beijing@mfa.gov.tr
- ÇİN DIŞ TİCARET VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ BAKANLIĞI-MOFTEC (MINISTRY OF FOREIGN TRADE & ECONOMIC COOPERATION)
Adres : 2 Dong Chang An Avenue Beijing 100731 CHINA
Tel : 86.10. 65198114 (Santral)
Genel İrtibat Tel :86.10.65198203
Fax: 86.10.65198962, 65002387
Asya İşleri Dairesi (Türkiye ile ilgili Daire)
Tel : 86.10.65198743, 65198753, 65198759
Fax : 65198903
- ÇİN ULUSLARARASI TİCARETİ GELİŞTİRME KONSEYİ-CCPIT
ÇİN ULUSLARARASI TİCARET ODASI-CCOIC
(CHINA COUNCIL FOR THE PROMOTION OF INTERNATIONAL TRADE)
(CHINA CHAMBER OF INTERNATIONAL COMMERCE)
Adres : 1 Fuxingmenwai Street Beijing 100860 CHINA
- Uluslararası İlişkiler Bölümü, Asya İşleri Dairesi
Tel : 86.10.68533204, 68523420, 68573556, 68513344 ext.1309, 1308
Fax : 86.10.68511370
- Exhibition Department
Fax : 68533684, 68511370

- ÇHC ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİ
Gölgeli Sokak No.34, 06700 Gaziosmanpaşa/ANKARA 06700
Tel:312-4360328 Faks:312-4464248
E-mail: sgbgs@superonline.com
- ÇİN İstanbul Başkonsolosluğu
Memduhpaşa Yalısı Kireçburnu Mah. Mısırlı Cad. Sarıyer. İSTANBUL
Tel :212-2992634 / 212-2992188
Faks:212-2992633 / 2992187

15. KAYNAKÇA

- EKONOMİ BAKANLIĞI BİLGİ SİSTEMİ- www.ekonomi.gov.tr
- ECONOMİST INTELLIGENCE UNIT- www.eiu.com
- TUIK- www.tuik.gov.tr
- TRADEMAP- www.trademap.org
- WORLDOMETER(NÜFUS)- www.worldometers.info
- T.C. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI- www.mfa.gov.tr